

Hämäläinen gegen Finnlandi

Dómur frá 16. júlí 2014 - Yfirdeild

Mál nr. 37359/09

8. gr. Friðhelgi einkalífs og fjölskyldu

Réttaráhrif aðgerðar til að skipta um kyn. Skráning persónuupplýsinga. Jákvæðar skyldur.

1. Málsatvik

Kærandi er finnskur ríkisborgari, fædd 1963 og búsett í Helsinki. Hún fæddist karlkyns og kvæntist árið 1996. Eignuðust hjónin barn árið 2002. Árið 2009 gekkst kærandi undir aðgerð til að skipt um kyn. Þótt hún hefði breytt eiginnöfnum sínum gat hún ekki fengið kennitölu sinni breytt í kennitölu fyrir konu nema eiginkona hennar samþykkti breytingu hjónabandsins í staðfesta samvist eða þær skildu. Báðar vildu vera áfram í hjónabandi, enda stríddi skilnaður gegn trúarsannfæringu þeirra auk þess að þær töldu staðfesta samvist hvorki veita sér né barninu sama öryggi og hjónaband.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi taldi það m.a. brjóta gegn rétti sínum til friðhelgi einkalífs og fjölskyldu að full viðurkenning nýs kyns síns væri háð umbreytingu hjónabands hennar í staðfesta samvist.

Niðurstaða

Dómstóllinn kvað álitamálið vera það hvort friðhelgi einkalífs og fjölskyldu kæranda útheimti jákvæða skyldu ríkisins til að bjóða upp á raunhæft og aðgengilegt ferli til að fá breytt kyn viðurkennt að lögum án þess að haggja hjónabandinu.

Dómstóllinn ítrekaði að sáttmálinn skuldbyndi ekki aðildarríkin til að leyfa hjónaband fólks af sama kyni. Reglur um áhrif aðgerða af þessu tagi á hjónabönd féllu að miklu leyti, en þó ekki algjörlega, innan svigrúms aðildarríkjanna til mats. Enn fremur útheimti sáttmálinn ekki að tekin væri upp nein sérstök tilhögun í tilvikum eins og kæranda. Enn væri hvorki samstaða innan Evrópu um að leyfa hjónabönd fólks af sama kyni né um það hvernig fara skyldi um viðurkenningu kyns fólks sem fyrir væri í hjónabandi. Raunar hefðu fæst ríkjanna neina löggjöf um viðurkenningu kyns. Án samstöðu og að gefnum hinum viðkvæmu siðgæðis- og siðferðilegu álitaefnum sem um væri að tefla yrði að veita Finnlandi víðtækt svigrúm til mats, bæði til að ákveða hvort lög yrðu sett um lagalega viðurkenningu nýs kyns í kjölfar kynskiptaaðgerða og þá hvaða reglur yrðu settar til að gæta jafnvægis milli stríðandi almanna- og einkahagsmuna.

Núgildandi finnsk lög gæfu kæranda þrjá kosti. Að frátöldum þeim kosti að halda óbreyttri stöðu eða fá hjónaskilnað beindist kvörtun kæranda fyrst og fremst að þeim kosti að umbreyta hjónabandinu í staðfesta samvist með samþykki eiginkonunnar. Fengist samþykki maka veitti löggjöfin bæði lagalega viðurkenningu nýs kyns og lögvernd sambandsins. Dómstóllinn taldi að þar sem umbreyting hjónabands í staðfesta samvist í finnska kerfinu væri sjálfkrafa væri samþykki makans á skráningu kynskiptanna frumskilyrði, sem ætlað væri að vernda maka gagnvart áhrifum einhliða ákvarðana hins.

Auk þess myndu kærandi og eiginkona hennar engum öðrum réttindum glata yrði hjónabandi þeirra breytt í staðfesta samvist. Við útreikning lífeyrisréttinda yrði þannig t.d. lengd samvistarinnar reiknuð frá stofnun hjónabandsins, en ekki frá umbreytingunni.

Hvað fjölskyldulíf snerti tók dómstóllinn fram að staðfest samvist haggði ekki faðerni dóttur kæranda, sem hefði verið feðruð meðan á hjónabandinu stóð. Kynskiptin hefðu heldur

engin lagaleg áhrif á ábyrgð fyrir umönnun, forsjá eða framfærslu barnsins, sem hvíldi á foreldrum í Finnlandi óháð kyni eða sambúðarformi. Umbreytingin í staðfesta samvist hefði því engar afleiðingar fyrir fjölskyldulíf kæranda.

Þótt kærandi yrði fyrir óþægindum vegna kennitölu sinnar, gæti hún hvenær sem er með samþykki eiginkonu sinnar umbreytt hjónabandinu í staðfesta samvist. Dómstóllinn áleit ekki ganga fram úr hófi að slík umbreyting væri gerð að skilyrði lagalegrar viðurkenningar vegna breytingar á kyni, enda um að ræða raunverulegan valkost sem veitti samkynja pörum nánast sömu vernd og hjónaband. Kerfið í heild bryti ekki gegn meðalhófi gagnvart kæranda og eðlilegs jafnvægis hefði verið gætt milli stríðandi hagsmuna í málinu. Niðurstaða yfirdeildarinnar var því sú að ekki hefði verið brotið gegn 8. gr. sáttmálans.

Þrír dómarar af sautján skiluðu sératkvæði.

Dómstóllinn taldi ekki hafa verið brotið gegn 14. gr. sáttmálans í tengslum við 8. gr. hans og einróma að óþarft væri að skoða kærana um 12. gr., þar sem hún hefði þegar verið skoðuð í ljósi 8. gr. sáttmálans.